

150 วิธีเพื่อทำดีกับแม่

﴿ ١٥٠ طريقة ليصل برك بأمك ﴾

[ไทย – Thai – تايلاندي]

สุลัยมาน บิน ศุก็อยรุ อัส-ศุก็อยรุ

แปลโดย : ชุฟยาน ยูชูฟ

ผู้ตรวจทาน : ชุฟอัม อุษมาน

ที่มา : สำนักพิมพ์ ดารุ อัล-วะฎ็อน

2010 - 1431

islamhouse.com

﴿ ١٥٠ طريقة ليصل برّك بأملك ﴾

« باللغة التايلاندية »

سليمان بن صقير الصقير

ترجمة: سفيان يوسف

مراجعة: صافي عثمان

المصدر: دار الوطن للنشر

2010 - 1431

islamhouse.com

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين
نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، أما بعد:

ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพระองค์อัลลอฮ์ได้ทรงเชื่อมโยงสิทธิของพระองค์ด้วยสิทธิของบิดา มารดาในหลายๆ บริบท ดังพระดำรัสที่ว่า:

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ إِنَّمَا يُبَلِّغَنَّ عِندَكَ
الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا
كَرِيمًا، وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا
رَبَّيْنِي صَغِيرًا﴾ (الإسراء: ٢٣ - ٢٤)

ความว่า และพระเจ้าของเจ้าบัญชาว่า พวกเจ้าอย่าเคารพสักคิผู้ใดนอกจาก
พระองค์เท่านั้นและจงทำดีต่อบิดา มารดา เมื่อคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคน
บรรลุนิติภาวะอยู่กับเจ้า ดังนั้นอย่ากล่าวแก่ทั้งสองว่า อูฟ! (กล่าวคำที่แสดง
ความรำคาญหรือไม่พอใจ) และอย่าขู่เข็ญท่านทั้งสอง และจงพูดแก่ท่านทั้ง
สองด้วยถ้อยคำที่อ่อนโยน และจงนอบน้อมแก่ท่านทั้งสองด้วยความเอ็นดู
เมตตา และจงกล่าวว่า “ข้าแต่พระเจ้าของฉัน ทรงโปรดเมตตาแก่ท่านทั้งสอง
เช่นที่ทั้งสองได้เลี้ยงดูฉันเมื่อเยาว์วัย” (อัล-อิสรอ์ 23-24)

พระองค์ยังได้กำหนดให้การทำดีต่อท่านทั้งสองเป็นหนึ่งในหลายๆ สาเหตุที่จะนำพาบ่าว
ของพระองค์เข้าสู่สรวงสวรรค์ ดังปรากฏในวจนะที่มีสายสืบถูกต้องจากท่านศาสนทูตมุหัมมัด (ขอ
ความจำเริญและสันติประสพแต่ท่าน) เล่าโดยอับดุลลอฮ์ อิบนุอาลี (ขออัลลอฮ์โปรดปรานท่าน) ว่า
ท่านศาสนทูตได้กล่าวว่า “เขาคอนั้นเป็นผู้ที่ขาดทุนแล้ว เขาเป็นผู้ที่ขาดทุนแล้ว และเขา
เป็นผู้ที่ขาดทุนอย่างแน่นอนแล้ว” จึงมีคำถามขึ้นว่า เขาผู้นั้นเป็นใครกัน ไ้ศาสนทูตของอัลลอ
ฮ์? ท่านตอบว่า “ผู้ที่เมื่อเขาเจริญเติบโต ในขณะที่พ่อหรือแม่ หรือทั้งพ่อและแม่สองคน
ของเขายังมีชีวิตอยู่ แต่ก็มิได้เป็นสาเหตุให้เขาเข้าสู่สรวงสวรรค์”¹ (เนื่องจากเขาไม่ได้ปรนนิบัติ
และกตัญญูต่อพ่อแม่ทั้งสอง)

แม้ว่าทั้งโองการอัลกุรอานและวจนะของท่านศาสนทูตมุหัมมัดจะระบุถึงความสำคัญและ
สถานะของบิดามารดาในภาพรวม แต่ท่านศาสนทูตเองก็กลับระบุถึงความยิ่งใหญ่แห่งสิทธิของ
มารดาในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงอีกด้วย นั่นก็เพราะภาวะและความเหนื่อยยากที่มารดาได้คุ้ม

¹ บันทึกโดย มุสลิม

ห้องลูกของนาง รวมทั้งความลำบากในการอบรมสั่งสอนลูก ซึ่งก็สมควรแล้วที่พวกนางจะได้รับสิทธิอันนี้

เคยมีคนถามท่านศาสนทูตว่า ใ้ ผู้เป็นทูตของอัลลอฮฺ มนุษย์คนใดที่ฉันควรจะให้การดูแลมากที่สุด? ท่านตอบว่า “มารดาของท่าน” เขาก็ยังถามต่อว่า ใครเป็นคนต่อไป? ท่านก็ตอบว่า “มารดาของท่าน” เขาผู้นั้นก็ยังถามต่ออีกว่า ใครเป็นคนต่อไป? ท่านศาสนทูตก็ย้ำคำเดิมว่า “มารดาของท่าน” ชายคนนั้นยังไม่ลดละถามอีกว่า ใครเป็นคนต่อไป? ท่านศาสนทูตจึงตอบไปในตอนสุดท้ายว่า “บิดาของท่าน”²

ในหนังสือเล่มเล็กนี้ ข้าพเจ้าได้เขียนถึง 150 วิธีทำดีต่อแม่ในสถานการณ์และสภาพต่างๆ กัน ข้าพเจ้าได้อธิบายถึงวิธีการทำดีต่อท่านเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำเราสู่ความโปรดปรานแห่งพระองค์ อัลลอฮฺผู้เป็นเจ้าของ เพราะในปัจจุบันพวกเราต่างก็รำเรียนทฤษฎีในเรื่องนี้กันมากแต่ขาดซึ่งแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ข้าพเจ้าจึงตระหนักถึงความสำคัญในการเขียนหนังสือเล่มนี้

ในการเขียนหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้ามิได้จัดเรียงหัวข้อเป็นลำดับ นั่นก็ด้วยเจตนาที่จะให้ผู้อ่านสัมผัสถึงการทำความดีในลักษณะต่างๆ กัน และเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับตนมากที่สุด ไม่ใช่อ่านการทำดีในลักษณะเดียวสุดท้ายก็เบื่อในเนื้อหาที่ไม่หลากหลาย อีกทั้งวิธีการทำดีต่อแม่ในหนังสือเล่มนี้ก็เป็นแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้ทั้งหญิงและชาย นอกเสียจากบางวิธีการที่เหมาะสมเฉพาะกับลูกสาวเท่านั้น

ท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอวิงวอนความช่วยเหลือจากพระองค์อัลลอฮฺในการทำดีต่อบิดามารดา และขอพระองค์ทรงจัดให้พวกเราได้อยู่ร่วมกับบิดามารดาของเราในสรวงสวรรค์ชั้นสูงสุด และด้วยความปรานีแห่งพระองค์ขอทรงให้เราเป็นผู้ที่แสวงหาความอ่อนน้อม และให้เราเป็นผู้ที่ปฏิบัติดีด้วยความอ่อนโยนต่อบิดามารดาของเรา ขอทรงให้การทำงานของเราเป็นไปเพื่อความพอพระทัยแห่งพระองค์

² บันทึกโดย อัล-บุคอรี

บทเริ่มต้น

ข้าพเจ้าลองสังเกตหลายๆ คนที่ทำดีต่อพ่อแม่ของเขา การกระทำที่เขาปฏิบัติมักจะเป็น การกระทำที่ง่ายไม่ต้องใช้ความพยายามสูงและไม่ต้องบังคับตนเอง แต่ความสุขที่ได้รับกลับล้น หลาม ความดีที่พวกเขากระทำวางอยู่บนรากฐานสามประการที่ร้อยรวมกันนั่นคือ พวกเขามีจิตใจ ที่บริสุทธิ์และเปิดกว้าง รอยยิ้มแจ่มใส และความจริงใจ สิ่งเหล่านี้เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข ดังนั้น ความสำเร็จจึงเปรียบเสมือนหุ่นส่วนของพวกเขา และความโปรดปรานแห่งพระองค์อัลลอฮ์ผู้เป็น จึงเปรียบเสมือนมิตรสหายของพวกเขาไปเสียแล้ว

ไอ้พี่น้องของฉัน

150 วิธีทำดีต่อแม่นี้ เป็นสิ่งที่ได้มาจากการสังเกตบุคคลต่างๆ รอบกายข้าพเจ้า และได้ รวบรวมไว้เป็นหนังสือเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติและคู่มือสำหรับผู้ที่ต้องการทำดีต่อแม่ของตน หากท่าน เห็นว่าใน 150 วิธีนี้มีประโยชน์แก่ท่านบ้าง ก็ขอจงนำมันไปปฏิบัติในทันที และหากเห็นว่ามันไม่ก่อ ประโยชน์อันใดแก่ท่าน ก็ขออย่าได้ลืมเตือนการดูอาอ์ขอพรให้แก่ข้าพเจ้าบ้าง

(1) **มอบของขวัญในทุกโอกาสที่เหมาะสม** เพราะการให้ของขวัญคือการมอบ ความสุข อาจจะเป็นในวันฮีด, งานแต่งงานลูก, โอกาสที่ลูกๆ ประสบความสำเร็จ, กลับจากการ เดินทาง, ย่างเข้าฤดูหนาว, ย่างเข้าฤดูร้อน, หายจากอาการป่วยไข้, และอื่นๆ

(2) **เปิดบัญชีธนาคารให้** ลูกๆ อาจจะช่วยกันออกเงินคนละเล็กคนละน้อยใน ทุกๆ เดือนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายให้ท่าน วิธีการนี้ท่านจะสะดวกใจมากกว่า เพราะอันที่จริงท่านก็คง มิได้ต้องการเงินจำนวนนั้นหากแต่อยากเห็นการเอาใจใส่ที่ลูกๆ มีต่อท่าน

(3) **เข้าใจการเปลี่ยนแปลงตามวัย** และควรที่จะปฏิบัติต่อท่านให้เหมาะสมกับความ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

(4) **จงไตร่ตรองก่อนที่จะพูด** และระวังทุกคำพูด หลีกเลียงคำพูดที่จะทำให้ท่าน เสียใจ เพราะแม้แต่คำว่า "หี" (คำที่แสดงอาการไม่พอใจ)อิสลามก็ยังห้ามปราม แล้วนับประสา อะไรกับคำพูดที่รุนแรงยิ่งกว่านั้น

(5) **รำลாம่เป็นคนสุดท้ายก่อนออกเดินทาง** แม่ควรจะเป็นคนสุดท้ายที่คุณเข้าไป ไปพบก่อนออกเดินทาง ลาท่านด้วยตัวเองและอยู่กับท่านให้นานที่สุด พยายามทำให้ท่านมี ความสุขที่สุดขณะที่คุณอยู่กับท่าน เพราะด้วยคำอุอาอ์ขอพรจากท่าน เป็นสิ่งที่คาดหวังว่าองค์ อัลลอฮ์พระผู้เป็นเจ้าจะทรงตอบรับ แต่หากคุณอยู่ต่างประเทศก็ควรบอกลาท่านทางโทรศัพท์

(6) **เมื่อกลับจากการเดินทาง** แม่จะต้องเป็นคนๆ แรกที่คุณไปหา ให้สละม่าน อยู่ เป็นเพื่อนท่านให้ท่านสบายใจ ก่อนจะเดินทางกลับควรแจ้งท่านล่วงหน้าและควรหลีกเลี่ยงการ กลับอย่างกะทันหันเพราะท่านอาจจะตกใจ เมื่อกลับมาถึงให้ไปหาท่านเร็วที่สุดไม่ว่าคุณจะมา ถึงเวลาใดก็ตาม ตราบใดที่ท่านยังไม่เห็นหน้าลูกตราบนั้นท่านจะยังคงห่วงและกระสับกระส่าย อยู่นั่นเอง

(7) **ในขณะที่อยู่ระหว่างการเดินทางพยายามโทรหาท่านทุก ๆ วัน** แม้จะเป็น ช่วงเวลาสั้นๆ ก็ตาม ด้วยคำพูดเพียงน้อยนิดของลูกสามารถบังเกิดความปิติยินดีและช่วยคลาย กังวล อีกทั้งยังช่วยปิดเป้าความกลัวในใจท่านด้วย

(8) **หากคุณอาศัยอยู่ในเมืองเดียวกันกับท่านจงไปเยี่ยมเยียนท่านทุก ๆ วัน** อย่าให้การทำงานของลูกเป็นอุปสรรค เพราะนี่เป็นอุตสาหะเพียงนิดหน้อยจากเรื่องเล็กน้อยที่สุดที่ คุณสามารถทำให้แม่ พยายามให้เวลากับท่านและพบปะกับท่านบ่อยที่สุดเท่าความรักที่ท่านมีต่อ ลูก และไม่ใช่ว่าเมื่อไปเยี่ยมท่านแล้วกลับแสดงอาการริบร้อน ไม่ทันได้นั่งเป็นสุขก็รีบดูนาฬิการีบ กลับ เหมือนกับว่าการมาเยี่ยมท่านเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ แท้จริง สิทธิของมารดานั้นยิ่งใหญ่กว่าการงาน ใดๆ

(9) **แต่หากคุณมิได้อาศัยอยู่ในเมืองเดียวกันกับท่าน จงใช้ประโยชน์จากระบบ การสื่อสารโทรหาท่านทุกวันอย่าให้ขาด**

(10) **สิ่งที่ดีที่สุดที่คุณสามารถมอบให้มารดาคือการทำดีต่อคนที่ท่านรัก และคน ที่ท่านรักที่สุดก็คือลูกๆ ของท่านนั่นเองหรือพี่น้องของคุณ จงทำตัวสนิทชิดใกล้กับพี่น้อง คอย ช่วยเหลือพวกเขาในทุกๆ เรื่อง แม่จะมีความสุขเพียงใดเมื่อได้เห็นผลของการทุ่มเทอบรมสั่งสอน ลูกๆ งอกเงยออกดอกให้ท่านได้ชื่นชม และได้เห็นลูกๆ อยู่พร้อมเพรียงกัน**

(11) **จุมพิตศรีษะของท่าน** มือของท่าน เท้าของท่าน การจุมพิตคือการนำพา ความสุขเข้าสู่หัวใจท่านในระดับมหาศาลแม้จะเป็นการกระทำที่สามัญก็ตาม ข้าพเจ้ายังจำคำของ ดร.มัชชาเราะซุ ฎอฮิรุ ได้ดี เธอกล่าวว่า ข้าพเจ้าจุมพิตศรีษะมารดาข้าพเจ้า มือของท่าน และเท้า ของท่าน มาวันนี้ลูกๆ ของข้าพเจ้าก็จุมพิตศรีษะของข้าพเจ้า เท้าของข้าพเจ้า และมือของข้าพเจ้า เช่นกัน

(12) **อบรมสั่งสอนลูกคุณให้รู้จักความสูงส่งของมารดาด้วยคำพูดและการ กระทำ** ทำให้ลูกเห็นว่าคุณปรนนิบัติมารดาคุณอย่างไร คุณให้เกียรติท่านแค่ไหน และปล่อยให้ลูก คุณปรนนิบัติคุณและมารดาของคุณเช่นนั้น

- (13) พยายามทำในสิ่งที่ท่านต้องการ จัดหาสิ่งของที่ท่านต้องการ นี่เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่เราสามารถใกล้ชิดและบรรเทาความโกรธของท่าน
- (14) ทำตามคำมั่นสัญญา เมื่อสัญญาแล้วจงทำตามสัญญา ไม่เช่นนั้นก็อย่าได้ให้สัญญากับท่านเสียแต่แรก
- (15) ให้ความสำคัญทุกความสำเร็จของคุณเป็นผลมาจากความช่วยเหลือของพระองค์อัลลอฮฺจากนั้นก็เป็นการอบรมสั่งสอนของมารดา ท่านจะรู้สึกภูมิใจและปลื้มปิติปานใดที่ความสำเร็จของคุณมาจากการเฝ้าอบรมของท่าน ทุกๆ ความสำเร็จของคุณก็คือความสำเร็จของแม่ด้วยเช่นกัน
- (16) หลีกเลี่ยงการต่อปากต่อคำกับมารดาแม้คุณจะเป็นฝ่ายถูก จงใช้วิธีการที่ละมุนละม่อมเพื่อเสนอความคิดของคุณหากเป็นเรื่องที่สำคัญ แต่หากเป็นเรื่องปลีกย่อยก็ให้ปล่อยเป็นไปตามความต้องการของท่าน เพราะการรับฟังความคิดเห็นของท่านย่อมสำคัญกว่า
- (17) อย่าดูแคลนความเห็นของมารดาต่อหน้าผู้อื่น หรือต่อหน้าพี่น้องของคุณไม่ว่าแม่ของคุณจะอยู่ตรงนั้นหรือไม่ก็ตาม เพราะไม่ว่าใครย่อมไม่อยากฟังคำพูดที่ดูแคลนตน มีหน้าซ้ำการกระทำเช่นนั้นก็บ่งบอกถึงความไร้มารยาทอย่างมาก
- (18) อย่าดูถูกมารดา หรือลดเกียรติท่านในบางเรื่องที่ท่านไม่มีความรู้ พยายามให้ความรู้ท่านเกี่ยวกับเรื่องนั้นในทางอ้อมเหมือนว่าคุณเองก็ไม่มีความรู้เรื่องนั้นเช่นเดียวกัน
- (19) หลีกเลี่ยงการหัวเราะเสียงดังต่อหน้ามารดา หรือการพูดเสียงดัง, การส่งสายตาไม่สบอารมณ์, การแสดงอาการโกรธ, การแสดงอาการบึ้ง การกระทำเหล่านั้นล้วนทำให้ท่านไม่สบายใจทั้งสิ้น
- (20) มารดาควรจะเป็นคนๆ แรกที่ทราบเกี่ยวกับความสำเร็จของคุณ ให้ท่านรู้สึกที่ท่านเป็นคนแรกที่ได้เห็นคุณมีความสุข การได้เห็นลูกมีความสุขย่อมจะนำพาความสุขให้แม่ด้วยเช่นกัน วิธีนี้ยังจะช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับคุณอีกด้วย ท่านจะได้รู้สึกว่าคุณยังคงต้องการท่านอยู่เสมอแม้จะโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ตาม
- (21) ให้ความสำคัญกับสุขภาพของมารดา หากแม่คุณเป็นผู้สูงอายุจงเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมไม่ว่าจะเป็นเครื่องวัดความดัน เครื่องวัดระดับน้ำตาล อุปกรณ์ใช้ลูกหรือนั่ง หรือจะเป็นอุปกรณ์อื่นๆ ที่จำเป็น
- (22) พามารดาไปตรวจสุขภาพทุกเดือน เพื่อความสบายใจของทุกฝ่าย

(23) **ให้ความสำคัญกับความต้องการของมารดาตามช่วงอายุของท่าน** เช่น วัยผู้ใหญ่ย่อมจะต้องมีความจำเป็นและความต้องการเช่นผู้ใหญ่ วัยรุ่นก็อาจจะต้องการสิ่งใดที่เหมาะสมกับช่วงอายุของท่าน ดังนั้นเป็นหน้าที่ของคุณที่จะต้องสรรหาล้างเหล่านั้นดังที่แม่ของคุณเคยช่วยเหลือคุณเมื่อคุณยังเล็ก

(24) **เมื่อมารดาเจ็บป่วย** แสดงให้ท่านเห็นว่าคุณก็เจ็บปวดไปกับท่านด้วย และเมื่อท่านหายป่วยก็ทำให้ท่านเห็นว่าคุณดีใจแค่ไหน จงอยู่เคียงข้างท่านตลอดเวลา เามือของคุณไปวางไว้บริเวณที่ท่านเจ็บและอ่านโองการอัลกุรอานและหะดีษ(วาระของท่านศาสนทูต) มันจะช่วยให้ท่านหายป่วยด้วยพระประสงค์อัลลอฮ์

(25) **เมื่อมารดาป่วยพยายามปลอบโยนและทำให้ใจท่านสงบ** บอกท่านว่าท่านจะต้องกลับไปแข็งแรงดังเดิม อย่าให้ท่านรับรู้ข่าวใดๆ เกี่ยวกับสุขภาพที่อาจจะย่ำแย่ของท่าน หรือจะเป็นเรื่องใดก็ตามแต่ที่จะทำให้ท่านระคายเคือง จงปลอบโยนท่านด้วยข้อเท็จจริงที่ว่า การเจ็บป่วยนั้นเป็นเรื่องปกติ อากการเจ็บป่วยคือหนทางที่พระองค์จะทรงชำระล้างความผิดของเราและเมื่อชำระเสร็จสิ้นเราก็จะกลับไปแข็งแรงเหมือนเดิม

(26) **จ้างแพทย์เฉพาะทางรักษามารดาที่บ้าน** หรือพาท่านไปหาหมอหากท่านยังคงพอไปได้ และทำความเข้าใจกับหมอด้วยว่าช่วยให้กำลังใจท่าน อากการของท่านมันเล็กน้อยและจะดีขึ้นในอีกไม่ช้า

(27) **ช่วยมารดาสานสัมพันธ์** อาจจะเป็นการพาท่านไปเยี่ยมเพื่อน หรือญาติๆ เพราะท่านจะรู้สึกสบายใจหากมีโอกาสได้ไปเยี่ยมญาติๆ หรือเพื่อนๆ มันยังสามารถยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างกันให้แน่นแฟ้นขึ้นและถือเป็นการแสดงถึงความภักดี(เชื่อฟัง)ต่ออัลลอฮ์ ซึ่งมารยาทในการไปเยี่ยมเยียนใครนั้น ควรจะมีอะไรติดไม้ติดมือไปฝากคนที่เราไปเยี่ยมด้วย

(28) **เตรียมกล่องเฉพาะให้มารดา** ภายในกล่องอาจจะบรรจุขนมมุนเนย ลูกอมของเล่น หรือของขวัญเล็กๆ เผื่อหากมีหลานๆ มาเยี่ยม ท่านจะได้แจกของเหล่านั้นให้หลานๆ ได้ เพราะเด็กๆ มักจะชอบขนมและของเล่นอยู่แล้ว เมื่อได้รับก็อยากจะมาเยี่ยมย่าหรือยายของพวกเขาอีก

(29) **เมื่อมารดามีธุระต้องเดินทางไกล** พยายามติดต่อกับท่านตลอดเวลาจนกว่าท่านจะถึงที่หมาย และหากท่านต้องค้างแรมก็พยายามติดต่อกับท่านสม่ำเสมอ

(30) **อย่าเอาเรื่องไม่สบายใจของคุณไปเล่าให้มารดาฟัง** หรือโอดครวญถึงความเจ็บปวดของคุณให้ท่านได้ยิน เพราะจะทำให้ท่านไม่สบายใจเปล่าๆ สิ่งที่คุณควรทำคือบอกท่านว่างานของคุณราบรื่นดี พระองค์จะทรงช่วยทำให้มันดีขึ้น และคุณเองก็มีกำลังใจดีมาก

(31) **ไม่ควรให้มารดาทราบเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวของคุณ** ลูกเปรียบเสมือนกล่องดวงใจของแม่ เมื่อทราบว่าลูกกำลังมีปัญหา ด้วยความเป็นแม่ย่อมที่จะพยายามหาทางออกให้ลูกไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตามเพื่อความสุขของลูก ดังนั้นเพื่อเป็นการดีแก่ทั้งชีวิตครอบครัวและตัวแม่ของคุณจงอย่านำปัญหาครอบครัวไปบอกท่าน

(32) **อย่าชื่นชมภรรยาต่อหน้าแม่บ่อย ๆ** ไม่ว่าภรรยาของคุณจะเป็นคนดีแค่ไหน หรือแม่จะเป็นการเล่ารายละเอียดชีวิตแต่งงานของคุณก็ตาม เช่นคุณได้ทำอะไรให้ภรรยาบ้างหรือภรรยาคุณให้ทำอะไรให้คุณบ้าง เพราะแม่อาจจะน้อยใจเมื่อรับรู้ว่ามีหญิงอื่นสำคัญต่อชีวิตลูกมากกว่าตน ท่านจะรู้สึกว่าคุณเป็นคนลงทุนลงแรงแต่สุดท้ายคนที่ได้ประโยชน์กลับเป็นคนอื่น ดังนั้นจงรักษาความสัมพันธ์ให้เหมาะสมทั้งแม่และภรรยาของคุณ

(33) **ในทางตรงกันข้ามคุณก็ไม่ควรที่จะชื่นชมแม่คุณต่อหน้าภรรยาคุณเช่นกัน** แน่แน่นอนว่าคุณสมควรที่จะให้เกียรติแม่สูงที่สุด แต่ก็อย่าได้นำภรรยาคุณไปเปรียบเทียบกับแม่คุณเด็ดขาด เพราะทั้งแม่และภรรยาต่างก็อยู่ในสถานะที่ไม่เหมือนกันและลักษณะของสัมพันธ์ภาพก็ไม่เหมือนกัน หน้าทีรับผิดชอบและสิทธิที่คุณจะต้องให้แก่ทั้งสองก็ต่างกัน ซึ่งก็จะต้องสมบูรณไม่ขาดตกบกพร่อง

(34) **หลีกเลี่ยงการตัดสินปัญหาระหว่างพ่อกับแม่ของคุณ** มันไม่มีความจำเป็นที่คุณจะต้องเข้าไปตัดสินปัญหาของท่านทั้งสอง จงแสดงออกอย่างเหมาะสม และพยายามสมานสัมพันธ์ของท่านทั้งสองในทางอ้อม

(35) **อย่าวิจารณ์การแต่งกายของมารดา** ไม่ว่าจะเป็นรูปลักษณ์ภายนอก, รสนิยม, วิธีการแต่งตัว, หรือจะเป็นการเข้าสังคม หากคุณเห็นว่าสิ่งเหล่านั้นมันประเจิดประเจ้อและเกรงว่าคนอื่นจะเอาไปวิจารณ์ ก็ควรบอกท่านโดยใช้วิธีที่แยบคายที่สุดเพื่อท่านจะได้ไม่รู้สึกอายและเสียใจ

(36) **ต่อหน้าแม่ทำให้ดูเหมือนว่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณกับพี่น้องของคุณยังคงแน่นแฟ้น** แม้อันที่จริงแล้วกำลังมีปัญหา การทะเลาะระหว่างพี่น้องเป็นสิ่งที่ทำให้แม่เสียใจที่สุด

(37) **ไม่ว่าสภาพชีวิตคู่ของพ่อแม่คุณจะเป็นอย่างไร** อย่าได้สนับสนุนพ่อของคุณให้แต่งงานใหม่ แม้นั้นคือทางออกที่ดี หากจะสนับสนุนก็ให้ทำในทางลับอย่าได้เปิดเผยให้แม่คุณรู้

(38) **ให้ความรู้ทางศาสนาแก่มารดาด้วยวิธีที่แยบคายและนุ่มนวล** ไม่ว่าจะเป็นการซื้อเทปให้ฟัง หนังสือศาสนา หรือพาไปฟังการสอนศาสนาตามสถานที่ต่างๆ

(39) **อย่าขัดท่านหากท่านจะไปฟังการสอนศาสนา** คุณควรจะไปฟังการเรียนการสอนตามสถานที่ที่เปิดสอน จัดเตรียมกำหนดการสอนต่างๆ หรือในโอกาสพิเศษทางศาสนา หรือจะเป็นรายการสอนศาสนาทางทีวี

(40) **ช่วงเวลาที่ดีที่สุดที่คุณจะทำดีต่อแม่** คือ ช่วงเวลาการทำอิบาดะฮ์ หากคุณมีโอกาสไปประกอบพิธีหัจญ์หรืออุมเราะฮ์พร้อมแม่ของคุณ นั่นคือโอกาสที่ดีที่สุดที่คุณสามารถช่วยเหลือและเอาใจใส่ท่าน จับมือประคองท่านยามเมื่อท่านต้องการไปทำธุระที่ใดหรือคอยเตือนท่านถึงสิ่งกีดขวางตามถนน คอยสังเกตและระวังท่านตลอดเวลา

(41) **ขอให้ท่านยกโทษให้พี่น้องของคุณ** ยามเมื่อพวกเขาทำผิดหรือเมื่อการอบรมของท่านเข้มงวดเกินไป เพราะความผิดพลาดที่พวกเขาทำลงไปนั้นมาจากการชั่วร้ายของชัยฏอน ในไม่ช้าอัลลอฮ์ก็จะทรงชี้ทางสว่างให้พวกเขาเอง

(42) **อย่าขยายความผิดที่คนอื่นกระทำต่อท่านให้มันใหญ่โต** ไม่ว่าคนพวกนั้นจะเป็นญาติสนิท เพื่อนๆ หรือลูกๆ แต่จงช่วยกันลดทอนแรงกระทบกระเทือนหรือความเจ็บปวดที่จะมีต่อท่าน

(43) **อย่านำข่าวร้ายมาบอกโดยไม่มีการอารัมภบทล่วงหน้า** และห้ามโทรบอกข่าวร้ายทางโทรศัพท์ ทางที่ดีที่สุดคือให้มาเจอท่านด้วยตัวเอง หลังจากให้สลามและพูดคุยกเล็กน้อยถึงค้อยบอกข่าวคราวนั้น และคอยย้ำเตือนท่านถึงผลบุญของผู้ที่มีความอดทน

(44) **สตรีเพศนั้นแม้จะมีอายุมาก** แต่ก็ยังชื่นชอบคำพูดไพเราะอ่อนหวานและเคล้าอารมณ์ ดังนั้นหากเป็นไปได้ก็จงสรรหาอะนะซีดีดีๆ ให้ท่านฟัง โดยเฉพาะหากเสียงนั้นเป็นเสียงลูกของท่าน ท่านก็จะไม่มีวันลืมเลยทีเดียว

(45) **อย่าเน้นถึงความชราภาพของท่าน** หรือพยายามทำให้ท่านรู้สึกว่าคุณหมดสภาพไม่สามารถทำอะไรที่จำเป็นได้อีก พยายามให้กำลังใจท่าน ให้ท่านรู้สึกว่าตนเองยังคงกระปรี้กระเปร่า คอยอยู่เคียงข้างในทุกช่วงวัยของท่าน

(46) **อย่าขัดท่านในเรื่องความสวยงามของสตรีเพศ** แม้ว่าท่านจะอายุมากแล้ว ไม่ว่าจะป็นน้ำหอม เครื่องสำอาง เสื้อผ้าสวยๆ หรือจะเป็นเสื้อผ้าออกงาน จงช่วยให้ท่านกลับมาใช้ชีวิตชีวาอีกครั้ง

(47) **หากพ่อคุณมีภรรยาหลายคนและพวกนางก็มีปัญหาหะหว่างกัน** อย่าได้ขึ้นชมภรรยาคนอื่นต่อหน้าแม่คุณเป็นอันขาด หรือไปตัดสินอะไรต่อหน้าแม่คุณถึงแม้ว่าภรรยาของพ่อคุณคนนั้นจะเป็นฝ่ายถูกก็ตาม ทางที่ดีที่สุดในการนี้ก็คืออย่าได้แสดงความเห็นใดๆ แต่ให้

ทำตัวเป็นสะพานเชื่อมระหว่างพวกนาง และอย่าแสดงออกว่าคุณเห็นด้วยหรือเอนเอียงไปด้าน ภรรยาพ่อคุณคนใดให้แม่คุณเห็น

(48) **อย่าชื่นชมการอบรมของแม่คนอื่นต่อหน้าแม่คุณจนเกินเลย** หรือจะเป็น การหวังว่าจะได้รับการอบรมเช่นลูกๆ ของคนอื่น หรือหวังที่จะได้รับตำแหน่งเช่นที่ลูกคนอื่นได้รับ เพราะนั่นเป็นการดูถูกแม่ของคุณและบ่งบอกว่าคุณไม่พอใจกับการอบรมเลี้ยงดูที่แม่คุณได้เคย ทุ่มเทให้กับคุณมาตลอดชีวิตของนาง

(49) **ในขณะที่สนทนากับแม่** จงให้ความสนใจเป็นพิเศษ ประสาทสัมผัสทั้งหมดก็ ควรจะจดจ้องอยู่ที่การสนทนา ตรงไหนควรจะหัวเราะก็หัวเราะ หรือตรงไหนเป็นเรื่องเศร้าก็ควร แสดงออกบ้าง อย่าได้เป็นคนไม่มีความรู้สึกขณะที่สนทนากับท่าน

(50) **อย่าให้ท่านเสมอ** หรือจะเป็นการหยอกล้อในขอบเขตอันสมควร แต่หากใน สถานการณ์ที่ตึงเครียดคุณก็ควรจะมีมันคง ตื่นตัวตามสถานการณ์

(51) **บอกเล่าความเป็นไปของสถานการณ์โลกให้มารดาทราบ** หรือจะเป็นการ เล่าเรื่องดีๆ ที่ท่านชอบให้ฟัง หากเป็นข่าวของลูกๆ ท่านจะยิ่งชอบมาก

(52) **ชื่นชมการอบรมของมารดาที่มีต่อลูกๆ และการเสียสละต่างๆ**

(53) **บอกให้มารดาทราบว่าความหวังอันสูงสุดในชีวิตคุณ** คือการทำให้ท่านมี ความสุข และความพึงพอใจของท่านคือสิ่งที่คุณต้องการ ให้ท่านได้รับรู้ว่าคุณจะเป็นบ่อเกิดแห่ง ความสุขให้กับท่าน เพราะถ้าคุณทำได้นั้นย่อมหมายถึงคุณได้ทำให้ฝันของท่านเป็นจริง และการที่ ท่านได้เห็นความฝันของลูกๆ เป็นจริงก็เพียงพอที่จะบังเกิดความเป็นสุขให้แก่ท่าน

(54) **ทำดีต่อตายายของคุณหากท่านยังมีชีวิตอยู่** การช่วยแม่ปรนนิบัติท่านทั้งสอง ถือเป็นการทำดีเช่นกัน หรือหากท่านทั้งสองเสียชีวิตไปแล้วจงพยายามปฏิบัติคุณความดีต่างๆ อุทิศให้ท่านทั้งสองเช่นการขออภัย การบริจาคทานให้ และอื่นๆ อันจะยังผลให้ตายายของคุณ เป็นสุขและจะพึงพอใจในแม่ของคุณ ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด (ขอความสันติจงมีแด่ท่าน) กล่าวว่า “เมื่อลูกหลานอาดัมจบชีวิตลง การงานของเขาทุกสิ่งจะถูกตัดขาดนอกจากสามสิ่ง คือ การบริจาคทานที่ถาวร ความรู้ที่ยังประโยชน์แก่ผู้อื่น และดุอาอ์จากลูกกตัญญู”

(55) **ทำทานสาธารณะกุศลเพิ่มคุณความดีให้มารดา** ไม่ว่าจะเป็นการร่วมลงขัน สร้างมัสยิด, อนุสาวรีย์, อนุสาวรีย์, ให้การสนับสนุนกิจกรรมท่องจำอัลกุรอาน และการช่วยเหลือคน ยากคนจน

(56) **เมื่อได้ยินมารดาเอ่ยถึงความไฝ่ฝันของท่าน** หรือสิ่งของใดก็ได้แล้วแต่ที่มีความเกี่ยวข้องกับท่าน จงรีบเร่งจัดการและทำให้มันเป็นจริงขึ้นมาด้วยความสามารถที่คุณมี อย่ารีรอให้ท่านเอ่ยปาก

(57) **มารดาควรจะอยู่เหนือทุกการงานของคุณ** รวมไปถึงเพื่อนๆ หรือแม้แต่ภรรยา และลูกๆ ของคุณ

(58) **เชิญมารดามาเที่ยวที่บ้าน** พยายามให้ท่านค้างคืนที่บ้านคุณ ท่านจะได้มีสิ่งใหม่ๆ เข้ามาในชีวิตบ้าง และท่านย่อมจะมีความสุขกับการเอาใจใส่ของลูกๆ

(59) **พามารดาไปเที่ยวพร้อมครอบครัว** ไม่ว่าจะ เป็นครอบครัวของคุณหรือไปพร้อมญาติพี่น้องของคุณ การท่องเที่ยวจะทำให้ท่านกระฉับกระเฉงและมีความสุข

(60) **พามารดาไปทานอาหารในภัตตาคารดีๆ** การไปรับประทานอาหารดีๆ ไม่ได้มีการจำกัดอายุ หรือหากแม่เงินอายุจะขยับขะยอให้ท่านไปโดยใช้เหตุผลที่ดี

(61) **พามารดาไปเที่ยวห้างร้าน** หรือพาไปที่ร้านค้าหรูหราต่างๆ นั่นอาจจะเป็นหนึ่งในความฝันของท่าน แล้วทำไมคุณไม่ทำให้ความฝันของท่านเป็นจริงด้วยมือของคุณ

(62) **จัดหาของขวัญที่เหมาะสมกับเพศชาย** แม่จะได้มอบให้พ่อของคุณในโอกาสต่างๆ นี่เป็นการทำดีที่มีผลต่อส่วนรวม

(63) **ชื่นชมบิดาให้มารดาได้ยิน** ท่านจะภูมิใจหากได้ยินสิ่งนั้นจากปากของคุณ

(64) **ชื่นชมการจัดการภายในบ้านของมารดา** หรือจะเป็นการปรนนิบัติที่ท่านทำให้พ่อของคุณ พยายามให้กำลังใจท่าน และทำให้ท่านรู้สึกมั่นใจในตนเอง

(65) **ลูกสาวมักจะสนิทกับมารดา มากกว่าลูกชาย** ดังนั้นจงเก็บความลับของแม่ไว้ให้ดี หากเป็นไปได้ก็ควรปรึกษาแม่ในเรื่องที่เป็นความลับ และต้องเข้าใจนิสัยของแม่ด้วย พยายามใกล้ชิดท่านเสมือนท่านเป็นเพื่อนคนหนึ่ง

(66) **มารดาหวังจะฟังลูกชายในสถานการณ์วิกฤตต่างๆ** จงทำตัวเป็นเสาหลักที่มั่นคง พร้อมให้แม่พักพิงยามเจอกรรมสมชีวิต จงอยู่เคียงข้างท่าน คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และเสนอแนวทางดีให้ท่าน

(67) **ปฏิบัติต่อพี่สาวหรือน้องสาวอย่างเอ็นดูและอ่อนโยน** ปฏิสัมพันธ์กับพวกหล่อนอย่างสุภาพ อาจจะทำให้ของขวัญบ้างในโอกาสพิเศษ แม่จะพึงพอใจการปฏิบัติเช่นนี้มาก เพราะท่านชอบให้ผู้อื่นทำดีกับลูกสาวของท่าน

(68) **จงให้เกียรติและภูมิใจกับการกระทำของมารดา** เพราะในบางช่วงอายุท่านอาจจะกระทำบางอย่างที่ไม่เป็นที่ถูกใจของคนรอบกาย ดังนั้นจึงยอมรับการกระทำของท่าน แต่ทั้งนี้ก็ต้องเป็นการกระทำที่อยู่ในกรอบของอิสลามและหลักปฏิบัติของสังคม

(69) **สอนให้ลูก ๆ รู้จักอ่อนน้อมต่อมารดาของคุณ** อาจจะเป็นการใช้ให้ลูก ๆ นำของขวัญไปให้แม่คุณในโอกาสต่างๆ

(70) **ยามแก่ชราคุณควรจะมีระดับประครองมารดา** ใส่รองเท้าให้ท่าน หรือเป็นคนนำทางท่านไปยังที่ต่างๆ เพราะไม่มีใครจะทำหน้าที่นี้ดีเท่าลูกของท่านอีกแล้ว

(71) **จัดหาของสมนาคุณแก่ลูกคนใดที่ปฏิบัติตัวดีและคอยช่วยเหลือมารดาของคุณ** หรืออาจจะจัดเป็นการแข่งขันใครเป็นคนที่มีพรณินบิตแม่ของคุณดีที่สุดในบรรดาลูกๆ

(72) **มารดามักจะเอาใจใส่ดูแลบ้าน** จงคอยช่วยเหลือท่านในการรักษาสภาพของบ้าน ซ่อมแซมหรือตกแต่งบ้านอยู่สม่ำเสมอ

(73) **ห้องนอนถือเป็นสถานที่ ๆ พิเศษสำหรับมารดา** ตกแต่งห้องนอนของท่านให้เหมาะสมกับท่าน หรือคุณจะให้ท่านเลือกตกแต่งห้องนอนเอง นอกจากห้องนอนแล้วห้องรับแขกก็นับเป็นอีกห้องหนึ่งที่ท่านจะให้ความสำคัญ จงตกแต่งให้ดีที่สุด

(74) **ทำดีและช่วยเหลือญาติพี่น้องของมารดา** หากเป็นไปได้จงทำตัวเป็นสะพานเชื่อมระหว่างพวกเขา

(75) **หากมารดามีงานอดิเรกที่ชื่นชอบเป็นพิเศษ** จงสละเวลาเพื่อสรรหาสิ่งจำเป็นที่ท่านต้องใช้ในการทำกิจกรรมนั้นๆ

(76) **ในส่วนงานอดิเรกของคุณ** จงผลิตงานอันสร้างสรรค์ให้ท่านโดยเฉพาะ เช่นหากคุณเป็นกวีก็จงเขียนบทกลอนให้ท่าน หรือหากคุณเป็นนักเขียนก็อาจจะเขียนเรื่องสั้นให้ท่าน

(77) **ในบางสังคมมารดาชอบที่จะตั้งชื่อหลานเช่นเดียวกับชื่อของตน** แต่ที่ไม่ทำอย่างนั้นก็เพราะไม่อยากจะไปก้าวก่ายชีวิตครอบครัวของลูกจึงปล่อยให้เป็นที่ลิขิตของลูกที่จะเลือกตั้งชื่อ แต่อย่างไรแล้วการตั้งชื่อลูกคุณตามชื่อแม่ย่อมจะทำให้ท่านดีใจ และถือเป็นการสร้างความสุขให้ท่านอีกทางหนึ่ง

(78) **ยามขึ้นรถหรือยานพาหนะใดควรถือให้มารดาขึ้นเป็นคนแรก** ยามลงก็ให้ท่านลงก่อนเป็นคนแรกเช่นกันนอกเสียจากท่านต้องการความช่วยเหลือขณะลงจากรถ

- (79) คำพูดที่สุภาพกับมารดา ไม่แข็งกระด้าง หรือเป็นคำพูดตลาด แต่ควรจะเป็นคำพูดที่เพราะหูและสละสลวย
- (80) อาจจะทำให้มีการแข่งขันระหว่างลูกๆ และหลานๆ ของมารดา ใครจะเป็นคนที่ให้ของขวัญที่ดีที่สุดแก่แม่ เพื่อเป็นการปลุกฝังการทำดีและสำนึกในบุญคุณของแม่ รongลงมาจากองค์อัลลอฮ์ และเพื่อเน้นหนักถึงความสำคัญของคนเป็นแม่
- (81) แสวงหาช่วงเวลาที่จะพระองค์ทรงตอบรับการขออูอาห์ และอูอาฮ์ให้แม่ในช่วงเวลานั้นบ่อยๆ
- (82) บอกเล่าถึงความคิดเห็นและความตื่นตัวของเพื่อน ๆ ที่มีต่องานเลี้ยงที่แม่คุณเป็นคนจัด หรืออาจจะเป็นความมีรสนิยมและความพิถีพิถันของแม่คุณที่ทำให้พวกเขาประทับใจไม่รู้ลืม
- (83) อยู่เป็นเพื่อนมารดาโดยไม่มีสิ่งใดมารบกวน ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ การอ่านนิตยสารต่างๆ และงานอื่นๆ ที่ดึงความสนใจของคุณออกจากแม่
- (84) ลูกสาวควรปล่อยให้แม่ได้รู้จักและติดต่อกับเพื่อน ๆ ของพวกเขาด้วยอย่ารู้สึกตะขิดตะขวงใจกับแม่ และอย่าได้ห้ามที่แม่จะติดต่อทำความรู้จักกับเพื่อน ๆ ของพวกเขาไม่ว่าจะด้วยการแสดงออกใดๆ หรือวิธีการใดๆ ก็ตาม
- (85) ภูมิใจในตัวท่าน ในทุกๆ ที่และทุกๆ สถานการณ์
- (86) เล่าเรื่องสนใจเกี่ยวกับการทำดีต่อพ่อแม่ให้มารดาฟัง เรื่องพวกนี้ย่อมที่จะทำให้รู้สึกสบายใจและมีความสุข
- (87) ขอให้มารดาอูอาห์ให้คุณเป็นลูกกตัญญู นี่เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าคุณยังให้ความสำคัญกับท่าน และยังแสดงออกถึงความอ่อนน้อมของคุณ
- (88) ขออูอาห์ให้มารดาพึงพอใจทุกการกระทำของคุณ และให้ท่านช่วยขออูอาห์ให้คุณด้วยเช่นกัน สิ่งนี้จะทำให้ท่านรู้สึกถึงคุณค่าและความสำคัญของตน
- (89) แข่งขันกันทำดีต่อแม่ จงแข่งขันกันทำดีต่อแม่อย่างสม่ำเสมอ จงทำตัวเป็นผู้นำในเรื่องการทำดีต่อแม่ เพราะการทำดีย่อมส่งผลดี และการชี้แนวทางทำดีให้ผู้อื่น ผู้ที่ชี้แนะก็จะได้ผลบุญเฉกเช่นที่เขาทำโดยที่ผลบุญของเขาไม่พร่อง
- (90) อย่าขึ้นเสียงต่อหน้ามารดา อย่าดูถูกท่าน จงละเอียดย่อนยามเมื่อท่านร้องขอสิ่งใดหรือยามที่คุณรับใช้ท่าน

(91) **หากคุณอาศัยอยู่ในเมืองเดียวกันกับมารดา** แต่ระยะทางระหว่างบ้านคุณกับบ้านแม่คุณค่อนข้างไกล จงพยายามหาที่อยู่อาศัยที่ใกล้บ้านท่านมากที่สุด เพื่อความสะดวกในการรับใช้และการไปเยี่ยมเยียนท่าน

(92) **หรือแม้หากคุณทำงานอีกเมืองหนึ่ง** ก็จงมุ่งมั่นในการไปเยี่ยมท่านทุกครั้งที่มีโอกาส เพราะแม่อดทนเพื่อความสุขสบายของลูกมามากเท่าไร อย่าทำให้ท่านต้องรอ ให้ท่านมีความสุขด้วยการพบหน้าลูก

(93) **เมื่อไปเยี่ยมมารดาให้พาลูกๆ ไปด้วย** เพราะหลานๆ ก็เปรียบเสมือนลูกของแม่เช่นกัน ทุกครั้ง的去เยี่ยมท่านให้พาครอบครัวทั้งภรรยาและลูกๆ ไปด้วย เพื่อความแน่นแฟ้นระหว่างครอบครัวคุณและแม่ของคุณ อีกทั้งท่านจะได้มีความสุขกับการพบหน้าผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นเพียงความฝันของท่าน

(94) **ในหลายๆ โอกาสคุณก็อาจจะต้องขจัดใจและฝืนตนเองบ้าง** ซึ่งก็ต้องนำเอาความจำเป็นของแม่, ความปรารถนาของท่าน, และกิจการอื่นๆ ของท่านมาเป็นอันดับแรก แม้ว่าท่านจะไม่ได้แสดงออกถึงสิ่งเหล่านั้น เพราะการทำดีต่อแม่จะสมบูรณ์ได้นั้นก็ด้วยการทำให้ท่านพอใจโดยที่ท่านยังไม่ได้ร้องขอ

(95) **พิจารณาตนเองในทุกๆ โอกาสและพิถีพิถันในทุกเรื่อง** การทำดีต่อแม่สมบูรณ์แล้วหรือไม่? หรือว่ามันยังขาดตกบกพร่อง? หรือคุณจะต้องกระทำการใดเพิ่มเติมเพื่อให้ท่านพอใจ? สิ่งเหล่านี้ทั้งหมดจะทำให้คุณสามารถเพิ่มปริมาณและคุณภาพการทำดีต่อแม่ให้ดียิ่งขึ้น

(96) **หัวใจคุณต้องวางอยู่บนความเชื่อมั่น** ว่าคุณงามความดีที่คุณปฏิบัติต่อพ่อแม่คุณในวันนี้จะย้อนกลับมาหาคุณในรูปแบบเดียวกันจากลูกคุณในอนาคตไม่ช้าก็เร็ว จงทำดีต่อพ่อแม่เพื่อชีวิตคุณจะได้มีความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

(97) **เมื่อมารดาเจ็บไข้ได้ป่วย** จงอยู่เคียงข้างท่าน ฝ้าสังเกตอย่าให้พลาดสายตา สรรหาคนมาช่วยดูแลท่าน เอาใจใส่ท่านถามไถ่ถึงอาการของท่าน ยิงท่านอ่อนแรงลูกๆ ก็ยังต้องดูแลท่าน พระองค์อัลลอฮ์ได้ทรงกำหนดให้คนบางกลุ่มถูกโฉลกกับการทำดี จงเป็นหนึ่งในกลุ่มคนเหล่านั้น และจงเป็นคนแรกๆ ในคนกลุ่มนี้

(98) **ชื่นชมอารมณ์ที่แม่เลือกใส่** ชื่นชมในรสนิยมและการเลือกที่ชาญฉลาดของท่านต่อหน้าผู้คน ท่านจะรู้สึกภูมิใจ

(99) **เล่าถึงประสบการณ์การท่องเที่ยวของคุณ** เอารูปที่คุณถ่ายกับเพื่อนๆ มาร่วมแชร์ความสุขกับท่าน เพราะการได้รับพรจากท่านก็เพียงพอแล้วสำหรับคุณ

- (100) **เปิดอกรับความโศกเศร้าของท่าน** จงรับเอาข้อสังเกตของท่านด้วยหัวใจที่เปิดกว้าง และนำไปปฏิบัติด้วยความรู้สึกที่นอบน้อมและพึงใจ
- (101) **ปรึกษามารดาในกรงานต่างๆ** และปฏิบัติตามคำแนะนำของท่าน
- (102) **นั่งอย่างสำรวม**ในงานพบปะที่มีมารดาอยู่ด้วยเพื่อให้เกิดเกียรติท่าน
- (103) **การรับประทานอาหารร่วมกับมารดาควรทานอาหารอย่างมีมารยาท** ตักอาหารและเครื่องดื่มที่ท่านชอบให้
- (104) **เรียนรู้ตัวตนของมารดา** และปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับความเป็นแม่ของท่าน เรียนรู้ที่จะเข้าใจแนวทางการดำเนินชีวิตของท่าน อะไรที่เป็นความสุขและความชื่นชอบของท่านก็จงจัดสรรให้
- (105) **สำหรับลูกสาวจงอย่านำความวุ่นวาย**ในชีวิตครอบครัวของตนเองมาเป็นข้ออ้างละเลยการปรนนิบัติแม่ของตน อย่าให้ปัญหาครอบครัวมาขัดขวางการทำดีต่อแม่ของเรา แม่นั้นแม้จะมีลูกสักกี่คนแต่ลูกสาวย่อมมีสถานะแห่งหนึ่งเฉพาะที่ในใจแม่ ลูกสาวเปรียบเสมือนที่ปรึกษาเฉพาะของบรรดาแม่
- (106) **ความต้องการบางประการของมารดา** บางครั้งก็สุดความสามารถที่ลูกชายจะเข้าใจได้ จึงเป็นหน้าที่ของลูกสาวที่จะต้องสังเกตและจัดหาให้แม่
- (107) **เมื่อพาลานๆ ไปเยี่ยมมารดา** จงระวังอย่าให้ลูกๆ ของคุณรื้อหรือทำลายข้าวของภายในบ้านท่านจนจะต้องมานั่งจัดและซ่อมแซมในภายหลัง มันจะทำให้ท่านไม่สบายใจ แต่ท่านอาจจะได้แต่เก็บเงียบไว้เพื่อความสบายใจของลูก
- (108) **แต่เมื่อปรากฏว่าลูกๆ ของคุณได้ทำลายข้าวของ**ในบ้านท่านไปบางส่วน เป็นหน้าที่ของคุณที่จะต้องจัดหาสิ่งนั้นหรือที่ดีกว่ามาทดแทนโดยเร็ว
- (109) **จิตใจคนป่วยย่อมทรุดตามอาการ** ดังนั้นเราผู้เป็นลูกจึงควรไปเยี่ยมเยียนมารดาในโอกาสเช่นนี้ ช่วยท่านผ่านพ้นอุปสรรคเหล่านั้น แต่ก็ต้องระวังไม่ให้การไปเยี่ยมในคราวเดียวกันมากๆ สร้างความรำคาญให้ท่าน
- (110) **หากครอบครัวคุณมีลูกหลานเยอะ**ก็ควรที่จะจัดตารางเยี่ยมเยียนมารดา การไปเยี่ยมเยียนท่านในคราวเดียวกันทั้งหมดย่อมไม่ดีแน่ เพราะจะทำให้ท่านรู้สึกรำคาญแต่ก็ไม่สามารถแสดงออกได้

(111) **ครอบครัวใดที่มีลูกหลานมาก** การพบปะก็ควรจะหาสถานที่ๆ เหมาะสม อาจจะเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ หรืออาจจะจัดเป็นทริปเที่ยว ไปสวนสาธารณะ หรือสวนอื่นๆ เพราะ ยิ่งแก่ตัวแม่อีกก็ไม่สามารถจะทนต่อเสียงอะอะโวยวายได้

(112) **การให้ทานกุศลสาธารณะนับว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสม** ให้ถือว่าเป็น ของขวัญที่ลูกมอบให้แม่เพื่อตอบแทนความดีที่ท่านเคยมีต่อเรา

(113) **ลูกๆ ทุกคนย่อมมีความสามารถเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน** บางคนอาจจะมี ความอดทนสูง บางคนอาจจะเป็นคนที่มีความคิดเฉียบแหลม บางคนอาจจะเป็นคนตลก และอื่นๆ จะดีแค่ไหนถ้าลูกๆ ทุกคนรู้ว่าแม่เราชอบคนลักษณะนิสัยอย่างไรเราจะได้พยายามนำเสนอสิ่งนั้น เพื่อให้ท่านมีความสุข

(114) **นานปีทีหนึ่ง ผูกพันมากขึ้น** น่าจะใช้ได้กับหลายๆ สถานการณ์ แต่อาจจะใช้ ไม่ได้กับความผูกพันระหว่างแม่กับลูก เพราะแม่ไม่เคยเบื่อหน่ายที่ได้เห็นหน้าลูก หากคุณต้องการ เพิ่มพูนความรักระหว่างแม่กับคุณก็จงหมั่นไปเยี่ยมท่าน

(115) **จัดหาอุปกรณ์สื่อสารและสอนการใช้งานให้มารดา** ค่าโทรคุณก็ควรเป็นคนจ่าย คุณจะได้ผลบุญทั้งในแง่การทำดีต่อท่านและในแง่ผู้คนที่สามารถติดต่อกับท่าน

(116) **และหากมารดาของคุณใช้โทรศัพท์มือถืออยู่แล้ว** คุณควรส่งข้อความที่มีความหมายดีๆ ให้ท่าน ข้อความดีๆ จากลูกย่อมทำให้ท่านเป็นสุข

(117) **เมื่อมารดาอายุมากขึ้น** ควรจะเตรียมของขวัญเพื่อมอบให้เพื่อนๆ ของ ท่านในโอกาสต่างๆ อาจจะเป็นของพื้นเมืองห่อสวยงาม

(118) **ควรจะมีการสนทนาด้วยการให้สละมยามโทรหามารดา** อย่ารีบคุย ควรจะ นั่งฟังสิ่งที่ท่านพูด ยามสนทนาก็ควรจะเล่าสิ่งดีๆ ในชีวิตให้คุณให้ท่านฟัง เล่าด้วยความสุขไม่ต้องรีบร้อนหรือกลัวเสียเวลา และให้ท่านเป็นคนวางหูโทรศัพท์ก่อนคุณ

(119) **ในที่ชุมนุมที่มีมารดาอยู่ด้วย** คุณควรทำตัวสุภาพมีมารยาท ไม่พูดเสียงดัง หรือทะเลาะกัน หรือพูดสิ่งใดที่ท่านไม่ชอบ

(120) **เมื่อกลับจากต่างประเทศควรจะมีของฝากให้ท่าน** อาจจะเป็นของขวัญจากการเดินทางซึ่งท่านจะเป็นสุขเมื่อเห็นคุณกลับมา

(121) **สถานที่ๆ มารดาเติบโตหรือสถานที่ๆ ท่านเคยใช้ชีวิตช่วงที่เริ่มมีครอบครัว** เรา เคยคิดที่จะพาท่านไปเยี่ยมสถานที่นั้นอีกครั้งหรือไม่ เพื่อให้ท่านได้ย้อนความหลังให้กับตนเอง มัน คงเป็นจะสวยงามอย่างยิ่งหากท่านสามารถย้อนกลับไปสัมผัสช่วงชีวิตในวัยเด็กและวัยรุ่น

- (122) **ย้ำเตือนพี่น้องถึงความสำคัญของคุณความดี** ส่งเสริมให้พวกเขาแข่งขันในการทำความดีซึ่งก็จะทำให้ทุกฝ่ายมีความสุข
- (123) **หากพ่อแม่คุณแยกทางกัน** จงอย่าทำให้ใครคนใดคนหนึ่งจากทั้งสองท่านต้องพบกับสิ่งที่ไม่พึงประสงค์จากตัวคุณ
- (124) **เมื่อเกิดมีปัญหาครอบครัว** พยายามหาทางออกด้วยแนวทางสันติเพื่อหลีกเลี่ยงการล่มของชีวิตคู่
- (125) **หากมารดาแต่งงานกับชายคนใหม่** จงให้เกียรติเขาและมีปฏิสัมพันธ์กับเขาอย่างเหมาะสม ในส่วนแม่ก็จงหมั่นให้ของขวัญท่านในโอกาสต่างๆ
- (126) **และหากมารดาแต่งงานกับชายคนใหม่** จงให้เกียรติเขาและปรึกษาเขาในกิจการงานที่คุณเห็นว่าเหมาะสม และจงรับฟังคำแนะนำจากเขา
- (127) **พยายามติดต่อทางโทรศัพท์กับผู้ที่มีมารดาหย่อนและให้ความสำคัญกับเขา** และปล่อยให้แม่ได้พูดคุยกับเขาเองด้วย
- (128) **เมื่อท่านอายุมากขึ้นจงเอาใจใส่สุขภาพที่อ่อนแอของท่าน** จับมือท่านเดินจัดหาสิ่งที่ท่านต้องการโดยไม่ขาดตกบกพร่อง
- (129) **เมื่อมารดาที่มีความคิดที่ไม่ตรงกับคุณ** อย่ามีทิวี่ที่จะยึดถือแต่ความคิดของตัวเอง แม้ว่าความคิดของแม่จะไม่ถูกต้องนัก นอกจากว่าความคิดของท่านจะขัดต่อหลักการอิสลาม หากเป็นเช่นนั้นก็เป็นหน้าที่ของคุณที่จะต้องนำเสนอความคิดตนเองด้วยวิธีที่ประณีตที่สุด โดยพยายามหาวิธีเลี้ยงมิให้แม่ของคุณยืนกรานบนทิวี่และความหลงผิดของท่าน
- (130) **หากมารดาเป็นคนที่ชอบอ่านนิตยสาร** คุณควรจะมีสมัครสมาชิกนิตยสารนั้นเสีย ถือเป็นของขวัญมอบให้แม่
- (131) **มอบเงินให้แม่ใช้บ่อยๆ** อย่าให้ท่านต้องเอ่ยปาก
- (132) **หากจะซื้อสิ่งของจำเป็นหรือเครื่องอำนวยความสะดวกให้แม่** อย่าให้กังวลกับเรื่องราคาค่างวดจนเกินไป ให้ถือว่านั่นคือของขวัญที่คุณจะมอบให้แม่
- (133) **และหากมารดาคุ้นเคยกับการใช้งานบัญชีธนาคาร** ก็ควรจะเปิดบัญชีให้ท่านและสอนท่านถึงการใช้งานครึ่งถอนเงิน โดยมอบสิทธิการใช้ประโยชน์จากบัญชีดังกล่าวให้ท่าน
- (134) **หากคุณทำผิดต่อท่านในบางเรื่อง** จงขอความช่วยเหลือจากคนที่แม่ให้เกียรติเพื่อเป็นตัวกลางในการเข้าไปขอโทษแม่

(135) **เมื่อท่านแก่ตัวลง** อย่าใช้สรรพนามใดที่บ่งบอกว่าท่านนั้นแก่แล้ว เช่นคำว่า ยาย , ย่า, หรือ ผู้สูงอายุ เพราะอาจจะทำให้ท่านรู้สึกระคายเคือง จงระวังเรื่องนี้ให้มาก

(136) **หากมารดากระทำการใดที่ไม่เหมาะสม** ไม่ควรในชีวิตการแต่งงานของท่าน จงเลี้ยงที่จะให้คำแนะนำโดยตรง แต่จงใช้วิธีการอื่นที่ไม่ทำให้ท่านรู้สึกถูกดูถูก

(137) **พยายามคิดหาวิธีการใหม่ๆ ที่จะทำดีต่อท่าน** จงสังเกตจากผู้ที่มีความกตัญญูรอบๆ ตัวคุณ พยายามเลียนแบบการทำดีของพวกเขา

(138) **จุดเพียงพอในการทำดีต่อมารดาไม่ควรมีความสิ้นสุด** แต่ให้สำนึกไว้ว่าสิ่งที่เราทำให้ท่านนั้นหากเทียบกับสิ่งที่ท่านทำให้เราแล้วเทียบกันไม่ได้เลย จงแสวงหาแนวทางที่ดีที่สุดที่จะทำดีต่อท่าน

(139) **ไม่ว่าการกระทำของมารดาจะเป็นเช่นไร อย่าดูถูกการกระทำ, ความคิด, และคำชี้แนะของท่าน** แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม แต่ควรจะแนะนำและหยอกเล่นกับท่านในบางโอกาส

(140) **อย่าพูดขัดขณะที่ท่านกำลังพูด** หรือแทรกขึ้นขณะที่ท่านกำลังสนทนา หรือฟังคนอื่นขณะที่ท่านกำลังพูดกับคุณ จงตั้งใจฟังในสิ่งที่ท่านพูด

(141) **ศึกษาหะดีษที่กล่าวถึงผลการทำดี** หรือชีวประวัติของลูกกตัญญูทั้งหลาย มันจะทำให้คุณมีกำลังใจที่จะทำดีมากขึ้น

(142) **เมื่อเห็นคนได้รับการทดสอบจากพระองค์อันเนื่องความอกตัญญูของเขา** จงกล่าวว่า “การสรรเสริญเป็นของอัลลอฮ์ ผู้ซึ่งทำให้ข้าพระองค์ห่างไกลจากสิ่งที่เขาผู้นั้นถูกทดสอบ” เพราะคำกล่าวนี้อาจจะทำให้คุณห่างไกลจากการทดสอบอันหนักหน่วงของพระองค์

(143) **ในวงสนทนาพบปะของมารดาอย่าหันหลังให้ท่าน (ไม่สนใจ) หรือทำตัวออกห่าง** หรือให้แม่คุณเลือกคนอื่นเพื่อคอยช่วยเหลือท่าน ในสถานการณ์เช่นนั้นจงทำตัวพร้อมเสมอที่จะให้ความช่วยเหลือและพร้อมตอบรับการเรียกใช้ของท่านให้ทัน่วงที

(144) **เมื่อมารดาประสงค์จะออกไปเดิน** หารองเท้าให้ท่านใส่ คอยช่วยพยุงท่าน ขณะที่สวมรองเท้า จับมือท่านไว้ ซึ่งคุณควรจะฝึกให้เป็นนิสัย

(145) **อย่าเป็นคนสุดท้ายที่รับทราบเรื่องราวของแม่** หรือเป็นคนสุดท้ายที่กล่าวอวยพรให้ท่านในโอกาสต่างๆ จงรีบเร่งเป็นคนแรกๆ ในเรื่องเหล่านี้ เพราะมันบ่งบอกถึงความสำคัญและการเอาใจใส่ของคุณที่มีให้กับแม่

(146) ในขณะที่ท่านกำลังโกรธและต่อว่าคุณนั้น อย่าเถียงท่าน หรือหาเหตุผลมาโต้แย้ง อดทนไว้ก่อนแล้วค่อยหาโอกาสที่เหมาะสมเพื่ออธิบายเหตุผล และหากคุณเป็นคนผิดก็จงขอโทษและจุมพิตศีรษะท่านเพื่อขออภัย

(147) มารดาบางคนถูกพระองค์อัลลอฮฺทดสอบด้วยเป็นคนอารมณ์ร้อน คุณจะต้องอดทน พยายามทำตัวให้เคยชิน และวิงวอนจากพระองค์ให้แม่คุณเลิกเป็นคนอารมณ์ร้อน และวิงวอนจากอัลลอฮฺเพื่อให้การอดทนของคุณเป็นผลตอบแทนในตำแหน่งความดีงามของคุณในโลกหน้า

(148) เขียนนิสัยต่างๆ ของแม่คุณลงในกระดาษ และตามด้วยวิธีการรับมือกับนิสัยเหล่านั้น คุณจะได้เข้าถึงการทำดีและได้รับความรักจากท่านง่ายขึ้น

(149) สังเกตบุคคลรอบตัว มีคนมากเท่าไรที่ขาดแม่ พวกเขาไม่มีโอกาสทำดีต่อแม่แล้วทำไมคุณถึงไม่พยายามทำดีกับแม่อย่างเต็มที่ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ จงทำดีต่อท่านก่อนที่คุณจะไม่มีโอกาส

(150) ยามที่ท่านล้มป่วย จงเลื่อนการเดินทางของคุณออกไป และหยุดแผนงานทุกอย่างไว้ก่อน จงให้ความสำคัญกับท่าน เพราะท่านจะรู้สึกดียามที่ได้เห็นลูกๆ อยู่เคียงข้าง

พี่น้องที่รัก ...

นี่เป็น 150 วิธี แนวทางปฏิบัติดีต่อแม่ จงนำไปไตร่ตรองและพิจารณาก่อนนำไปใช้ หากมันเหมาะสมและดีต่อคุณก็ขอจงนำมาปฏิบัติเถิด

ท้ายนี้ ขอให้องค์อัลลอฮฺทรงประทานโอกาสการทำดีต่อมารดา และขอจงทรงอภัยในความบกพร่องและเดินเล่อในทุกการงานของบ่าว

สุลัยมาน บิน ศุก็อยรุ อัด-ศุก็อยรุ

ผู้เขียน